

Eerste hoogleraar Historische buitenplaatsen en landgoederen

Een gesprek met Yme Kuiper

Het is vast geen toeval dat juist in het Jaar van de Historische Buitenplaats, Nederland voor het eerst een hoogleraar Historische buitenplaatsen heeft gekregen. Per 1 september 2012 is prof. dr. Yme Kuiper aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen benoemd tot bijzonder hoogleraar Historische buitenplaatsen en landgoederen.

Yme Kuiper hoogleraar Historische buitenplaatsen en landgoederen.

Tekst - Anne Wolff

Deze nieuwe leerstoel is ingesteld door de Stichting Van der Wyck-de Kempener. De Stichting Van der Wyck-de Kempener beheert de nalatenschap van jonkheer dr. H.W.M. van der Wyck, die altijd heeft gepleit voor integraal onderzoek naar de huizen, interieurs, bewoners, tuinen en parken van Nederlandse buitenplaatsen. Zijn in 1974 verschenen *De Nederlandse buitenplaats: aspecten van ontwikkeling, bescherming en herstel* is het standaardwerk voor iedereen met interesse voor de geschiedenis van buitenplaatsen en landgoederen.

Interdisciplinaire leerstoel

Prof. dr. Yme Kuiper studeerde sociologie en culturele antropologie. In 1993 promoveerde hij aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen op *Adel in Friesland 1780-1880*. In zijn proefschrift onderzocht Kuiper de sociale, economische en de culturele betekenis van de Friese adel, die zich transformeerde tot deel van de Nederlandse notabelenelite. Om, zoals hij zelf schreef, "een groepsportret te maken van de adel in Friesland". Als hoogleraar benadrukt hij het sterk interdisciplinaire karakter van zijn leerstoel: zowel de geschiedenis van de bewoners van de buitenplaatsen, als ook de architectuur en interieurs van de huizen en de landschappelijke aspecten – van bijbehorende tuinen en parken tot en met ontstaan van landgoederen en hun geografische inbedding – verdienen aandacht.

Natuurbeleving

Kuipers interesse voor buitenplaatsen en landgoederen dateert al uit zijn jeugd. In het voorwoord van zijn proefschrift beschrijft hij de onuitwisbare indruk die zijn kennismaking met landhuizen en landgoederen bij Heerenveen op hem maakten. "Als kind speelde ik in de jaren vijftig in de voor het publiek opengestelde tuinen op de buitenplaatsen in Oranjewoud. De bewoners van de huizen kreeg men nooit te zien. Jaren later dwaalde ik met enkele andere titaantjes door de lanen van het nachtelijke Oranjewoud: stille huizen en hoge bomen onder een imposante sterrenhemel." Voor Yme Kuiper behoort de natuurbeleving tot een van de essentiële facetten van de

buitenplaats. "In die tuinen en parken maakte ik als kind voor het eerst kennis met de natuur. Dat blijft je altijd bij. Daarna word je als jongeling vatbaar voor een romantische houding tegenover de natuur. Maar dat zo'n houding cultureel bepaald wordt, ontdek je pas later."

Culturele schatkamers

De laatste jaren is er bij een groter wordend publiek steeds meer aandacht voor buitenplaatsen. Een mooi voorbeeld is het succes van het Jaar van de Historische Buitenplaats. Kan hij de blijkbaar groeiende belangstelling verklaren? Volgens Kuiper spelen er meerdere redenen mee. Een momenteel wijdverbreide hang naar nostalgie heeft daar zeker mee te maken. Op een buitenplaats oogt de geschiedenis zichtbaar en beleefbaar. Toch heeft zo'n 'plek van herinnering' evenzeer een mythische als een historische betekenis. Herinnering waaraan? Nostalgie staat immers voor geschiedenis die er nooit is geweest. Mensen kunnen op allerlei en heel verschillende manieren een buitenplaats beleven. Hier liggen juist kansen om de belangstelling daarvoor in Nederland

De collectie en documentatie van de Stichting Van der Wyck-de Kempener bevinden zich op de Freylemaborg te Slochteren.
(foto Teunis Haveman)

groter te maken. In Engeland bestaat op dit vlak een veel langere traditie. De *country houses* maken voor de Engelsen, zo wordt wel beweerd, deel uit van het eigen historisch cultureel erfgoed. "Eerlijk gezegd zijn er ook Britse (kunst-)historici die kritisch spreken over de hedendaagse 'cult of the country house'. Niet alleen David Cannadine deed dat, maar ook een Mark Girouard."

"Even grof gesteld, Nederlanders hebben altijd wel iets met hun tuinen gehad," meent Kuiper. "Buitenlandse reizigers viel dat vanaf de achttiende eeuw al op. Die Nederlandse tuintradities zijn terug te vinden op de buitenplaatsen. Het zijn als het ware de culturele schatkamers waarin de samenhang van huis en tuin bewaard is gebleven."

Het ligt voor de hand dat de benoeming van Kuiper garant staat voor een academisch interessante, integrale benadering van de buitenplaatsencultuur van Nederland, zo mogelijk ook in Europees verband. Maar juist als eerste hoogleraar Historische buitenplaatsen en landgoederen wil hij ook wetenschappelijke kennis daarover delen met een breed publiek.